

ВЫ НА ПОУДАРОЗЕ, ПРОФЭСАР!

Прызнаючы асобныя нацыянал-дэмакратычныя памылкі, проф. Піотуховіч усё-ж ня выкрыў усё іх варожай сутнасці і ня даў разгорнутай, жорсткай крытыкі свайго нац.-дэмакратычнага сгедо

Мы чакаем ад проф. Піотуховіча выкрыцця ўсёй шкоднасці і варожай сутнасці свайх нацыянал-дэмакратычных памылак

Ліст у рэдакцыю газеты „Чырвоная Зьмена“

У нумары 267 „Чырвоная Зьмена“ ад 20-га лістапада надрукавалі артыкул „Нацыянал-дэмакратычны сгедо проф. Піотуховіча“.

З паводу данага артыкулу лічу сваім абавязкам давесці да ведама саваёй грамадзянскай наступнасці:

У першыя гады сваёй працы ў Менску (1921-22) я сапраўды знаходзіўся пад уплывам нацыянал-дэмакратычнай ідэалогіі, выразам чаго служыць, напрыклад, мой артыкул „Якуб Колас як нацыяналіст беларусіста“ і мая прамова на вясковым беларускіх лектарскіх курсах („Адраджэнне“, 1922, стар. 219—230 і 297—299).

У далейшым я, усвядоміўшы палітычную шкоднасць нацыянал-дэмакратызму, паступова пачаў адыходзіць ад яго.

Кніга „Нарысы беларускай літаратуры“ была напісана мной у 1926 г. (надрукавана яна толькі ў 1928 г. з прычыны пэтаніі ў БДВ); у час напісання „Нарысаў“ суб'ектыўна я амаль цалкам ужо адыйшоў ад нацыянал-дэмакратычнай ідэалогіі, але аб'ектыўна тым ня менш некаторыя ўплыў не адбіліся ў майё кнізе.

Мне ў сваёй рабоце па беларускай літаратуры, за адсутнасцю іншых крыніц, мільвалі прыходзілася апрацаваць на немарскіх працы па гісторыі Беларусі. Сам я ў тым часе, не ўладваючы марксысцкім метадам, ставіў на пэўныя адрэзкі сацыялістычнага гледзішча.

Асабліва, як у „Нарысах“, гэта і ў іншых маіх працах (напр., гл. даклад на Акадэмічнай Канферэнцыі ў 1926 г.) узнікаюць істотныя недахопы:

1. Ухіл у бок голага эмпірызму.
2. Вукалі аднабоковы эканомізм.
3. Адсутнасць іскравага аналізу класовай сутнасці беларускіх пісьменніцтва, асабліва нацыяналізму, як, напр., Цёткі, Гаруна.
4. Недастатковае ўважэнне момантаў класовай барацьбы, як асноўнай рухальчай сілы літаратурнага працэсу.

Гэтыя газавыя заганіны метадаў гледзішча парадку ў сваю чаргу парадзілі ў мяне некаторыя ўхілы ў бок нацыянал-дэмакратызму: мой блізкі крытыкі ўзята ў гісторыю творчых барацьбы двух капіталаў на Беларусі; абмуджана роля РСДРП у рэвалюцыі 1905 г.; безгрунтоўна наляццэ актуальнасць рэакцыйнай творчасці Багушэвіча, робіцца ў пэўных момантах перацэнка літаратурнай дзеі й нацыі Цёткі і Гаруна, падценка неіматарчальнае і аднабоковае акрэсліванне нацыяналістычных аглядаў і г. д.

Я безгаворачна прызнаю ўсе паказаныя памылкі, рашуча асуджаю іх, як шкодныя, і цалкам адмажваюся ад іх, уважліва імкнучыся выпраўляць іх у сваёй педагогічнай і літаратурнай працы (гл., напр., мае артыкулы: „Беларуская літаратура Окцябрскага пераода“, „Рэвалюцыя і Культура“ 1929 г., № 1; „Пуці беларускай літаратуры“, „Сборник белорусской поэзии“, Москва, 1930 г.).

„Чырвоная Зьмена“ дапамагла

Рэдакцыйная РКК РСІ паведамляе, што заўвага „Да суровай адказнасці за існасць сама рытмі“ пацвердзілася. Старшыня прафкому Хількевіч змяняе з працы і прызначыў да парт. адказнасці.

Заг. Вярхавіцкай ШКМ Касцюковіцкага раёну паведаміў, што пазаметны „Ускіячы з фронту колэктывізацыі“ 2 палібухторшчыкі вучняў выключаны з школы.

Нараўлянская РКК РСІ паведамляе, што заўвага „Праца Міхалюшскай працы“ пацвердзілася. Заг. крамы Каўбасін змяняе з працы.

Па допісу „Газеты ў архіве“ факты пацвердзіліся, аб чым сам заг. хаты-чытальні т. Жураўлеў прызнаўся прызыўнае Жыткав. РКК. Т. Жураўлеў абіраў выправіць гэтыя пеліхны.

На допіс „Дачка контррэвалюцыя нара прынята ў Менскі Белгандэмікум“ паведаміў, што Мікеша Людзіла Лявоніч з тэхнікуму звольнена, як дачка контррэвалюцыянара, высланага за меж. БССР.

Проф. Піотуховіч

Ня толькі прызнаваць асобныя памылкі, але разгарнуць глыбокую крытыку іх нацыянал-дэмакратычнай сутнасці

Рэдакцыя „Чырвоная Зьмена“ лічыць, што вышэйпазачаны адрэз проф. Піотуховіча па артыкулу тав. Вяліка: „Нацыянал-дэмакратычны сгедо проф. Піотуховіча“ ня можа задавоўць саваёму грамадзянскаму. Па-першае—проф. Піотуховіч неаджаеца толькі з тымі памылкамі, якія выкрыты ў артыкуле тав. Вяліка, але-ж гэтыя памылкі артыкулам, як і гэтым адказам нецэла вычэрпаць усёй канцыпцыі, выказаўнай аўтарам у „Нарысах“ гісторыі беларускай літаратуры.

Артыкул толькі праследваў велікі вузкую моту—сыгналізаваў аб наяўнасці прарыва на фронце беларускай літаратуразнаўства. Проф. Піотуховіч упарта наўчыць і не дае належнай прыткі такім нацыянал-дэмакратычным устаноўкам:

а) „Ідэяны бок літаратурнай спадчыны Багушэвіча асабліва значнае на сабе ўвагу ў наш час, калі пралета-скай рэвалюцыяй (рад.) завладала моцны падваліны штурхальна-нацыяналіста і сацыяліста адражэння Беларусі. У думках Багушэвіча, песьняра гэтага адражэння, можна вылічыць пераважнае адрэжэнне, так сказаць, эмбрыон тых ідэалаў, якія зьяўляюцца баявымі аб'ектамі сённяшняга дня. Там пытаўся аб Багушэвічу набывае для нас ня толькі гістарычнае, але і асабліва актуальнае значэнне (рох). „Нарысы“, стар. 185).

б) „Янка Лучына верыць у моц пэўна; пэўна свайго адрэжэння рагоніць цёмныя хмары надолі; яна—парука лепшай долі дэстапатомных. Гэта—заватныя словы нашага поэты: лям ствараюць сабой сцяг, пад якім павіна развівацца і сацыяльна-нацыяналіста адражэння Беларусі“ („Нарысы“, 117 стар.).

В пададзеных вытрымках відаць, што проф. Піотуховіч адкідае напачатковыя будаўніцтва, нашу культуру, па форме нацыяналістную, а па зместу сацыялістычную. Ён ідзе пад сцяг нацыянал-дэмакратычнага Багушэвіча, Лучыны і „Нашай Нівы“, якая прадавае паслядоўна ідэі гэтых песьняроў і аб якой проф. Піотуховіч зажаўчае. Проф. Піотуховіч у сваім адказе кажа, што ён адзіночна адмаўляе бакі ў творчасці Багушэвіча і ўскрывае класавы характар гэтаму.

У гэтым, ды выхоўваліся Янка Бушала, Якуб Колас ды інш. песьняры Беларусі, жыццё якіх не было, адліўшыся ў поўныя рэчкі, асабліва ў рэчкі традыцыйнаго быту, што аказвае сьмядаўска. („Нарысы“, 194 стар.).

Ня толькі „недастатковае ўважэнне момантаў класовай барацьбы“, але і ўвартае ле ігнораванне. Бакі пададзеныя разважальны адносна да пераходу накіж дзянох рэвалюцыі (1905—1917 г. г.), дык што можна сказаць аб тым часе, на якія выпадае дзейнасць Багушэвіча. Проф. Піотуховіч зьяўляецца сучаснікам пераходу ў 1905 да 1917 г. і, ня хвалячы на спраўкі ў пад. дэмакратычныя налічэнні, мог бачыць сваімі ўласнымі вачыма, як сялянства ў гэты час рухалася, як толькі майткі абмарыла, але і кулакоў, а ў проф.—„тыя і благодать“. Без пазажнага ўскрываўна класовай сутнасці творчасці Багушэвіча і аб'ектыўнай сацыялістычнай адрэжкі яго творчасці, проф. Піотуховіча прымае, як аўтар кажа, да „смакавання“ прадмыслай творчасці Багушэвіча.

Па-другое—рэдакцыя можа налічыць налічэнца з адным з артыкулаў проф. Піотуховіча, на якіх ён указвае ў лісьце, што, быццам, у іх адбіваецца паварот ад нацыянал-дэмакратычнай канцыпцыі да марксызму („Рэвалюцыя і Культура“, 1929 г. № 1). Рэдакцыя констатуе што:

а) проф. Піотуховіч у больш тоўнай форме прадавае тым-ж ідэі, як і ў „Нарысах“. Напр., адрэжы нацыянал-дэмакратычнай канцыпцыі да марксызму („Рэвалюцыя і Культура“, 1929 г. № 1). Рэдакцыя констатуе што:

б) нацыянал-дэмакратычнае Зарэчкаставае на адзін узровень з Александровічам, які выдэ барацьбу за пралетарскую літаратуру з сялянскай стыхіяй;

в) проф. Піотуховіч не дае крытыкі і ня ўскрывае памылак „Увяснінне“ і „Полымі“;

г) проф. Піотуховіч мініятурнасьць твораў беларускай літаратуры тлумачыць адсутнасцю професійнага пошта і ракітычным становішчам Беларускага Выдавецтва. Мы лічым, што з пункту погляду марксызму гэта зьяўляецца напярэльным: як жанры, так і іх разнамеры, а роўна-ж і зьяўленне прарысавана пісьменніцтва і выдавецтва абумоўлена гістарычнымі ўмовамі, у якіх адбіваўся адрэжэння барацьба, якая меўа ўплыў і на вышэйшых сферах.

Па-трэцяе—у артыкуле тав. Вяліка супярэчнасцяў, на якіх указвае проф. Піотуховіч, няма. Гэтыя супярэчнасці маюцца ў самага проф. Піотуховіча і выклікаюцца ў наступным, проф. Піотуховіч даўшы сваё азначэнне нацыі, якое ў артыкуле

правільна расцэнена, як „законоваванасць і нярухомасць“, прыводзіць азначэнне, дадзенае Сталіным. Азначэнне т. Сталіна супярэчыць азначэнням проф. Піотуховіча, але гэта адрэжэнца тав. Піотуховіч, як і сам азначэнне, карыстаецца адрэжэнца метадам, які складаецца з адрэжэнца таў роўных метадаў і, як правільна—не павіна ад супярэчнасці адрэжэнца са сабой супярэчнасці.

Што-ж датычыць Гаруна, аўтар ня мог ня ўскрываць яго праўднага твора на працягу яго поштычнай творчасці і прамытнай палітычнай чыннасці, дык проф. Піотуховічам была навукава

Па-чацьвертае—калі проф. Піотуховіч жадае (а лям-бм гэтага жадае) крута напярнуць у бок класавы, ён павінен сам ўскрываць свае памылкі, даць ім належную ацэнку і выправіць. Умаўляючы аб памылках, альбо змалюючы ня дасць магчымасці пераўвараць і стаць павярда на глебе класавы ў усіх выніках, якіх адрэжэнца вынікаюць.

А пакуль што мы можам констатаваць, што проф. Піотуховіч хоча глыбока ўскрываць сваіх памылак, а павіна лям-бм павіна, дык у аднабоковы, дык для яго час, адступіць на адрэжэнца нацыянал-дэмакратычным поштычым.

Аўтар артыкулу на падставе таго меў рацыю назваць проф. Піотуховіча нацыянал-дэмакратычнай сыхемай.

Мы чакаем ад проф. Піотуховіча ня толькі прызнання асобных памылак, але разгорнутай крытыкі і гэ сутнасці іх нацыянал-дэмакратычнай сутнасці.

Юнкоры пішуць

* Пры савгасе „Патапенка Харон“, Глускага р-ну, комсамольская ячэйка на парозе равалау. Секратар комсамольскай ячэйкі нічога ня робіць, каб ажывіць праду.

Юнкор.

* Праца Любавіцкай комсамольскай ячэйкі, Жыткавіцкага р-ну, у апошні час зусім ваявала. Комсамольская ячэйка в-а халатнасці і неманання секратара не т. Майсеенка не працуе. Ня ўдзельнічаюць у працы на палешанскай работні колгасаў.

МІМ.

* Комсамольская ячэйка пры колгасе „Мая Соцыялізм“ не праводзіць анікай культнасавай працы. Ячэйка ня ўключылася ў барацьбу за ўсёагульнае навучанне.

Міхоль.

* Большасць комсамольскай мобілізацыі на працу ў Дабас і Палешанскага раёну, вярнулася назад.

Ячэйкі і райкомы нічога не прадпрымаюць супраць гэтых комсамольцаў.

Гарбуа.

* У Вярхавіцкай ШКМ сагадчы школы, тав. Габруковіч П. Г., дае адрэжэнца дзедкі выключным з школы. Так, паводле Палову ён ня даў дзедкі аб тым, што той выключан, як паводле, а адрэжэнца ў дзедцы слова паводле.

Ісра.

* Дамановіцкая колгасная ячэйка Старобінскага р-ну зараз зусім не

прадуе. Некаторыя комсамольцы толькі і ведаюць, што „рэжуды“ карты.

Юнкор.

* Дрэжны рост комсамольскай ячэйкі Віхаска, Вешановіцкага р-ну, можна тлумачыць тым, што комсамольцы гэтай ячэйкі не адрэжэнца прыкладам і бяздзейнічаюць.

Мудравы Патроі.

* У Амсьціслаўскай комсамольскай ячэйцы (Батомска) замест працы—пустая лухта. Секратар ячэйкі Майсей толькі і ведае, што працы.

Жучык.

* Комсамольска-настаўніцкая Чуднаў школы (Ветрынінскі р-н) т. М. Савіцкага адражэнца ад грамадзянскай працы, Комсамольская ячэйка дэжыла аму прарэсці сходы дэжыла, але ён гэтага не ўважыў. Цікава, навіна свай працяў у школах, ўдзяла належна ўвагі ўсёагульнаму навучанню.

П. Вяселы.

Зусім дрэнна прадуе ячэйка Віхаска Вярхавіцкага р-ну. Секратар даскавала на ведае комсамольцаў.

Дрэжны стаіць справе з адрэжэнца вальном у 4-ай дэсткомуне (Міхоль). Гарком комсамольцы ніякай уады не ўдзяла гэтай комуне.

Хайфец Арох.

АДКАЗНЫ РЭДАКТАР РЭДАКЦЫІ

Галоўнае Ж 599